

373.31(082)

1778

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Криворізький державний педагогічний університет**  
**Кафедра педагогіки і психології**

*ПРОБЛЕМИ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ПОЧАТКОВОЇ  
ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ  
РЕФОРМУВАННЯ ШКОЛИ*

**Збірник наукових та науково-методичних праць  
кафедри педагогіки і психології  
Криворізького державного педагогічного університету**

**Випуск 2**

**Кривий Ріг**  
**2003**

різнокольорових камінців, яку жінки носять на шії.

2. До слів *заструменіла, стояв* доберіть слова, близькі за значенням.

3. Поясніть, як пов'язані у другому абзаці 1 і 2, 3 і 4 речення?

4. Охарактеризуйте калину, дібравши до слова *калина* слова, близькі за значенням?

5. До слова *намісто* доберіть слова, близькі за значенням. Чи можна ними замінити дане слово у контексті?

### **ГРАМАТИЧНІ ЗАВДАННЯ**

1. Знайдіть у тексті спільнокореневі слова. Випишіть їх. Виділіть корені.

2. Правопис слів *бусурмани, непрохідні, розсипалися, червоне, схопили* перевірте за орфографічним словником.

**ЗАВДАННЯ:** Усно перекажіть одну із легенд, додавши до тексту прислів'я, приказки, загадки про калину.

Отже, усні перекази сприяють збагаченню словникового запасу, розвитку зв'язного мовлення, виробленню умінь точно, виразно передавати зміст почутого і прочитаного, а також розширити творчу уяву молодших школярів.

*Білоконна Н.І, Меньшикова Т.*

## **УДОЖНІ ТВОРИ ЛІТЕРАТОРІВ КРИВБАСУ НА УРОКАХ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ**

В статье рассматривается проблема уроков внеклассного чтения в начальных классах; анализируется педагогический опыт использования на таких уроках произведений литературы Криворожья.

The article deals with the problem of teaching home reading in the primary school; the pedagogical experience of the teachers who use the works of Kriviy Rih authors at their classes is analysed.

Уроки читання є основною формою підготовки молодших школярів до самостійної читацької діяльності. Позакласне читання - невід'ємна складова курсу читання в початковій школі.

Мета уроків і занять з позакласного читання - ознайомлення учнів з широким та доступним колом дитячого читання, формування у них інтересу до читацької діяльності, спеціальних умінь самостійно і продуктивно працювати з дитячою книгою, орієнтуватися у світі книжок і вибирати їх для задоволення пізнавальних потреб, накопичення у школярів досвіду спілкування з дорослими та однолітками на основі прочитаного. У такий спосіб учні вчать цікаво й змістовно проводити дозвілля з книжкою.

Художні твори, науково-пізнавальні статті й нариси не тільки допомагають молодшим школярам пізнавати реальний світ, але й сприяють розвитку їхнього мовлення й мислення, виховують морально-етичні почуття, формують естетичні смаки й уподобання.

Проблема організації позакласного читання учнів початкової школи знайшла глибоке висвітлення в працях Н.Ф.Скрипченко, Н.М.Світловської, О.Я.Савченко, О.В.Джежелей, В.О.Мартиненко, А.А.Ємець, М.С.Вашуленка, І.П.Гудзик та ін. Більшість науковців та методистів схиляються до думки, що формування майбутнього активного читача є неможливим без систематичного спілкування дитини з книгою. На початковому етапі ця робота повинна чітко керуватися вчителем.

Великі можливості щодо підвищення ефективності уроків позакласного читання має спадщина літераторів Криворіжжя.

Для ознайомлення молодших школярів з літературою рідного краю вчителі можуть скористатися альманахом "Саксагань", газетою "Кривий Ріг літературний" та "Антологією криворізьких літераторів" (у 2-х частинах). За матеріалами, вміщеними в цих виданнях, можна провести по декілька уроків позакласного читання в різних класах:

**1 клас** - "Що таке періодичні видання?" (бібліотечний урок); "Поети нашого міста - для найменших" (твори Любові Баранової, Олексія Старікова).

**2 клас** - "Цікавий світ навколо тебе" (знайомство з віршами та уривками з оповідань про місто, його людей: В.Михайличенко, Г.Гусейнов, В.Гоголь-Царенко та ін.).

**3 клас** - "Рідне місто моє!" (літературна композиція до Дня міста); "Письменники Криворіжжя".

Вчителі нашого міста мають певний досвід у проведенні уроків позакласного читання на місцевому матеріалі. Так, Куницька І.Л., вчителька вищої категорії навчально-виховного комплексу "Дитячий садок - початкова школа № 240", провела урок позакласного читання "Наші улюблені поети" (3 кл.) у вигляді **усного журналу**. Кожна сторінка готувалася групою учнів заздалегідь і розповідала про окремого поета (Г.Бойка, Д.Білоуса, Л.Костенко, А.Костецького). Перегортаючи сторінки чарівної книжечки-виручалочки, третьокласники познайомилися з творами поетів рідного міста Володимира Михайличенка, Раїси Маренич, Миколи Харченка, Івана Хоменка. Конкурс на краще декламування поезій наших земляків сприяв формуванню в учнів майстерності художнього слова:

*Максим Д. Краю мій, раю мій, моя колисочко,  
Лепетаннячко найперше, сонця бризочки,  
І великий світ, грандіозний світ  
Пряма доріженька -  
Черевички щасливі на ніженьках?..  
Треба чути б це, треба бачити б...  
Чим тобі, краю мій, та віддячити*  
(В.Михайличенко)

*Оксана Н. У червонім намисті калина.  
Я - твоя, Україно, дитина.  
Зорі дивляться з ясного неба  
На струнку посивілу тополю,  
І нічого казати не треба,  
Коли пісня хвилює до болю.*  
(Р.Маренич)

У такий спосіб Ірина Леонідівна вчить своїх вихованців любити Батьківщину, знати її героїчне минуле та трудове сьогодення.

Велику увагу формуванню читацької самостійності молодших школярів, вихованню в них любові до ріднокраю, поваги до людей праці приділяє Антонович І.Є., яка понад двадцять років працює вчителькою початкових класів СШ № 12 м. Кривого Рогу. До уроків класного й позакласного читання Ірина Євгенівна дає учням завдання підготувати коротку інформацію про письменників і поетів нашого міста. Наприклад, вивчаючи тему "У світі казки чарівної..." (2 кл.), діти дізналися про поетесу Любов Баранову, використали її віршовані рядки.

**Учениця:** Любов Баранова (Завірюха) народилася в селі Гурівці Долинського району Кіровоградської області. У дитинстві разом з батьками переїхала до нашого міста і виросла тут. Любов Олександрівна більше двадцяти років працювала музичним керівником у дошкільних закладах. Вірші пише дуже давно, друкується в багатьох журналах.

**Учень:** поетеса добре знає й любить українські народні казки, залюбки розповідає їх своїм вихованцям. Колись вона написала такі рядки:

*- Гусенята, милі мої гуси!  
З вами я в казки переселюся.  
Там живуть чарівні ніч і річка,  
Й невичерпна на добро криничка.  
Срібне там в Телесика весельце,  
Гусочка сміливе має серце.  
В казці правда подолає кривду.  
В казочці і мій дідусь ожив би!*

Така організація роботи сприяє підвищенню активності учнів, позитивно впливає на ґрунтовність засвоєння знань, виховує інтерес до навчання.

Отже, вивчення передового педагогічного досвіду дає підстави стверджувати, що використання красназвочного матеріалу в навчально-виховному процесі завжди є ефективним засобом впливу на учнів. Молодші школярі не лише набувають

глибоких і міцних знань, але й поповнюють свій життєвий досвід, вчать любити людей, які їх оточують. Зміст художніх творів допомагає учням зрозуміти справжню красу нашого трудового міста, виховати патріотичні почуття.

#### Література:

1. Навчання й виховання учнів 2 класу: Методичний посібник для вчителів/ Упор. О.Я.Савченко. - К.: Почат. школа, 2003.
2. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. - К.: Генеза, 1999.
3. Светловская Н. Н. Методика внеклассного чтения в начальной школе. - М.: Просвещение, 1976.

*Любар І.Г.*

### **ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УЯВЛЕННЯ ПРО ПРИРОДУ ЯК ОСОБИСТІСНУ ЦІННІСТЬ**

В статье рассматриваются проблемы содержания экологического образования в современной школе, воспитания у младших школьников ценностного отношения к природе.

Ключевые слова: экономическое образование, экологическая культура, экологические знания, охрана природы, личностная ценность.

The article deals with problems of ecological contents of modern primary school education, with the aspects of cultivating in pupils proper values as for their attitude to nature.

Key words: ecological education, ecological culture, ecological knowledge, the protection of nature, personality value.

Людській цивілізації на сучасному етапі характерні не тільки значні успіхи в розвитку науки, техніки, технології але й